

ERIK RYDING:

Kan det vara omoraliskt att inte sälja vapen?

Den till synes ändlösa följetongen om svensk vapenexport kan verka komponerad enligt gammaldags romanmönster. Ont står mot gott, snöda vinstintressen kämpar mot moraliska principer. Och givetvis är det regering och riksdag, som representerar moralen. Har statens företrädare gjort några avvikelser från den rätta vägen, så är det olycksfall i arbetet; huvudlinjen ligger fast — vi skall i fredens intresse vägra att sälja krigsmateriel till länder, som kan tänkas få användning för den inom över-skådlig framtid. Man kan ju hoppas att andra nationer skall följa exemplet, och gör de inte det — vilket tyvärr är sannolikt — så har vi i alla fall ett rent samvete att glädja oss åt: vi har, på bekostnad av handelsbalansen, tagit vår del av ansvaret för världen.

Det förefaller under sådana omständigheter besynnerligt att hävda att förbud mot vapenexport kan vara omoraliska; ändå är det just vad jag ämnar göra.

En anklagelse, som ofta figurerat i Boforsaffärerna, är att företaget sålt robotar med vetskap om att de till sist skulle hamna i de förbjudna länderna Dubai och Bahrein. Skälet till att de båda arabemiraten kommit på den svarta listan är nu inte att de skulle hota sina grannar — ingen förnuftig människa kan misstänka dessa lilleputtstater med arméer på ett par tusen man för att hysa några aggressiva avsikter. Bojkotten motiveras i stället med att det finns risk för att de blir anfallna av Iran. Inte bara en tänkbar angripare utan också hans förmodade offer skall alltså blockeras.

Resonemanget är, får man anta, att ju mer vapen emiraten har, desto större är sannolikheten för att de skall sätta sig till

motvärn och att det skall bli ett krig, som kan sprida sig. Är de åter försvarslösa eller näst intill kan de snabbt ockuperas utan strid, så att andra stater inte hinner ingripa och då förmodligen resignerar inför fullbordat faktum. Alltså bör man i fredens intresse se till att de båda miniatyrrikerna erhåller så lite vapen som möjligt.

Nu säger emellertid etikens grundregel att man bör behandla andra så som man själv skulle vilja bli behandlad i motsvarande situation. Om vi anser det vara riktigt att införa vapenembargo mot Dubai och Bahrein för att de hotas av en mäktig granne, så måste vi i moralens namn också gilla att andra stoppar leveranser av krigsmateriel till Sverige, ifall vårt land skulle komma i farozonen. Etiken känner ingen skillnad mellan Persiska viken och Östersjön; också ett krig häruppe kan tänka en storbrand.

Vi skall inte ens gå med på att köpa vapen, om någon erbjuder oss, för handlade vi rätt när vi svartlistade emiraten, så måste andra handla fel, ifall de vill sälja till oss. Och att locka sin nästa till synd är ju inte moraliskt. Detta betyder att utsikterna till framgångsrikt försvar för vår del blir små. Visserligen har vi krigsindustrier men alla vapensystem rymmer utländska komponenter och därför kommer tillverkningen snabbt att gå i baklås, om vi skall reda oss helt på egen hand.

Den saken bör vi dock inte beklaga. Om det för världsfredens skull är önskvärt att Dubai och Bahrein erövrats, innan andra stater hinner reagera, så kräver jämlikheten att man välkomnar också en snabb svensk kapitulation.

Detta är alltså de moraliska konsekvenserna av vår officiella exportpolitik.

Det finns väl pacifistiska grupper, som är beredda att acceptera dem, men man vågar nog lugnt påstå att regering och riksdag inte gör det. Visserligen har försvaret urholkats på senare år, men det kostar ju i alla fall några miljarder om året och de pengarna spenderas väl inte bara för att lugna opinionen. (Fö vore ett sådant spegelfäktteri inte heller särskilt vackert.) De styrande tycks alltså inte mena att vårt land skall spela den roll av fogligt offerlamm, som de anser passande för emiraten, och försyndar sig därmed mot etikens fundamentala rättvisenorm. Principen "småstater bör kapitulera" gäller för andra men inte för oss.

Självfallet utgör statens omoral inte någon ursäkt för dem som ägnat sig åt illegal vapenhandel. Om Boforsdirektörerna har

brutit mot bestämmelserna så har det förvisso inte skett för att protestera mot en orättfärdig lag utan av enkla ekonomiska motiv. Några exportindustrins trädkrummare är de avgjort inte. Men de är i alla fall inte ensamma om att ha gett prov på tvivelaktig moral, och det är anmärkningsvärt att medan alla är beredda att släppa lös sin indignation över företaget, så har ingen förrän nu sagt ett ont ord om de officiella normerna. Kanske tycker man det verkar besynnerligt att det ibland kan vara orätt att sälja vapen och ibland orätt att vägra att göra det. Men lika väl kan man ju finna något märkvärdigt i att det är vackert att ge bort pengar som hjälp till nödlidande och fult att göra det som mutor till tjänstemän.

Pärmar för inbindning av årgång 1987

kan rekvireras från Svensk Tidskrifts expedition, tel 08-667 59 55, eller genom insättning av kronor 50:- på postgiro 7 27 44-6.